

Lieve Declercq en Martien den Blanken.

Medicijnresten in water

‘Oproep aan rijksoverheid: pak de regierol!’

Langzamerhand begint de politiek meer aandacht te krijgen voor één van de grotere milieuproblemen waarmee waterbeheerders kampen: medicijnresten in oppervlakte- en grondwater. Het begin is er, maar de bronaanpak die staatssecretaris Mansveld eerder aankondigde, kan er voor wat betreft de waterschappen en drinkwaterbedrijven niet snel genoeg komen. Bij voorkeur met een krachtige regisseursrol voor het rijk.

In een brief aan de Tweede Kamer medio 2013 gaf staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, Wilma Mansveld, aan dat het terugdringen van geneesmiddelen en andere microverontreinigingen in water een urgente maatschappelijke opgave is.

Mansveld wil in ieder geval – in samenwerking met de betrokken stakeholders – een brongerichte nationale en internationale aanpak, eventueel aangevuld met extra zuivering. Naast medicijnen voor menselijk gebruik kijkt Mansveld ook nadrukkelijk naar diergeneesmiddelen.

De vaste Kamercommissie voor Infrastructuur en Milieu heeft onlangs een rondetafelgesprek georganiseerd over geneesmiddelen in drinkwater en milieu. Naast vertegenwoordigers van de farmaceutische industrie, de medische wereld en de wetenschap, waren ook de water-

ketenpartners uitgenodigd. Vewin – in de persoon van Martien den Blanken, directeur van PWN – voerde het woord namens de drinkwaterbedrijven. Daarnaast had de Kamercommissie Vitens uitgenodigd, om meer te vertellen over de specifieke problemen bij grondwaterwinning. In Nederland wordt 40% van het drinkwater bereid uit oppervlaktewater en 60% uit grondwater.

Regierol

Zowel Lieve Declercq (directievoorzitter van Vitens), als Martien den Blanken deed een oproep aan de politiek om de regie op zich te nemen: 'Er is meer onderzoek nodig naar de effecten van langdurige blootstelling aan lage concentraties van geneesmiddelen. Ook moeten alle betrokken partijen bij elkaar worden gebracht voor een integrale aanpak: dat kan alleen slagen als de overheid daar een slagvaardige rol in vervult. De drinkwaterbedrijven zijn daarbij uiteraard bereid zich volledig in te zetten voor de oplossing van dit urgente probleem.'

Drinkwaterbronnen moeten beschermd worden

Oppervlaktewater én grondwater moeten beschermd worden tegen emissies van geneesmiddelen. In oppervlaktewater dat is bestemd voor de productie van drinkwater, worden concentraties van geneesmiddelen aangetroffen boven de streefwaarde van 0,1 µg/l (Europees Rivier Memorandum). Ook in grondwater en oevergrondwater komt overschrijding van deze streefwaarde voor, hoewel minder vaak.

Normering

Martien den Blanken: 'Helaas is het tot nu toe niet gelukt om deze middelen op de Europese lijst van prioritair stoffen te krijgen. Wij vragen de politiek om te blijven streven naar extra normering op Europees niveau. Nationaal kunnen we een norm opnemen in het Besluit Kwaliteitseisen en Monitoring Water van maximaal 0,1 µg/l. Daarmee zou Nederland tegelijkertijd een flinke stap zetten in de uitvoering van de KRW, die eist dat er geen verdere achteruitgang optreedt van de waterkwaliteit.'

Internationale aanpak

Geneesmiddelen in oppervlaktewater moeten in een internationale context worden bekeken. Medicijnresten in Rijn en Maas, uit Duitsland, België en Frankrijk, stoppen niet bij de grens. Vewin dringt aan op een aanpak in een internationale setting via de Europese wetgeving en via de internationale riviercommissies. Van belang is dat voor geneesmiddelen zodanige milieukwaliteitsnormen gelden dat de lidstaten als gevolg hiervan adequate maatregelen moeten nemen.

Nu actie nodig

'Alle medicijnresten die wij aantreffen in ons grondwater, komen oorspronkelijk uit het oppervlaktewater: wat dáár gebeurt, is een voorbode van wat ons te wachten staat', aldus Declercq. 'Vitens heeft – als typisch 'grondwaterbedrijf' – daarnaast last van de diffuse verspreiding van diergeneesmiddelen die door de ondiepe bodem naar het grondwater sijpelen. Er is nu haast geboden, want anders hebben grondwaterwinningen door de langzame stroming van het grondwater en de bufferende werking van de bodem nog decennia last van microverontreinigingen. Die moeten dan tegen

hoge kosten aan het eind van de keten bij de drinkwaterbedrijven uit het grondwater worden gezuiverd en dat vergt enorme extra investeringen.'

De vervuiler betaalt

De drinkwaterbedrijven pleiten voor adequate aanpak van geneesmiddelen bij de bron, zonder achteruitgang van de kwaliteit van de waterlichamen (oppervlaktewater en grondwater) conform de Kaderrichtlijn Water (KRW). Ook de andere actoren in de geneesmiddelenproblematiek moeten in actie komen: zorginstellingen, farmaceutische industrie, huisartsen en apothekers. Zij moeten hun verantwoordelijkheid nemen en rekening houden met de effecten op het (water)milieu, bijvoorbeeld door het ontwikkelen en voorschrijven van biologisch afbreekbare medicijnen. Bij deze aanpak moet het principe 'de vervuiler betaalt' gelden: de kosten van zuivering mogen uiteindelijk niet bij de drinkwaterconsument terecht komen.

Samen met de waterschappen

Gezien de complexiteit van de problematiek en de urgentie om de kwaliteit van het oppervlaktewater en grondwater op hoog niveau te krijgen, wil de drinkwatersector de geneesmiddelenproblematiek gezamenlijk met de waterschappen aanpakken. Dit sluit aan bij de ambitie van het Bestuursakkoord Water om in de waterketen doelmatig te werken aan een efficiënte watervoorziening.

Voorzorgsprincipe

Er is meer aandacht nodig voor het voorzorgsprincipe en de ecotoxiciteit. De focus moet liggen op het aantoonbaar maken van waar welke overschrijdingen van streefwaarden in de bronnen voor drinkwaterwinning plaatsvinden. De drinkwatersector heeft de volgende lijst van relevante geneesmiddelen opgesteld waarvoor voorlopige normering moet gaan gelden: carbamazepine, metformine, sotalol, lincomycine, metoprolol, fenazon, pentoxifylline, sulfamethoxazool, oestrogene activiteit (synthetisch hormoon 17-alfa-ethinylestradiol (EE2) en natuurlijk hormoon 17-beta-estradiol (E2)), diclofenac en het röntgencontrastmiddel amidotrizoïnezuur.